26. שמיני. לא למהר לפסול

בפרשת השבוע, פרשת שמיני, אנו קוראים בפירוט את רשימת בעלי החיים: היבשתיים, הימיים והמעופפים, אלו המותרים לנו באכילה ואלו שנאסרו לנו. בתוך רשימת סימני הטהרה של בעלי החיים היבשתיים בולט הבדל דקדוקי מעורר מחשבה. נאמר בתורה (ויקרא י 6-4): אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַמַּפְרָסָה: אֶת הַגָּמָל כִּי מַעֲלֵה גֵרָה הוּא, וּמַפְרֹסֶת אֵינֶנּוּ מַפְרִיס, טָמֵא הוּא לָכֶם: מפריס ,לשון הווה. וְאֶת הַשָּׁפָן כִּי מַעֲלֵה גֵרָה הוּא, וּמַפְרֹסֶת לֹא יַפְרִיס, טָמֵא הוּא לָכֶם: יפריס ,לשון עתיד. וְאֶת הָאַרְנֶבֶת כִּי מַעֲלַת גֵּרָה הִוא, וּמַפְרֹסֶת לֹא הִפְרִיסָה, טְמֵאָה הִוא לָכֶם: הפריסה ,לשון עבר.

ודאי יש כאן דבר האומר דרשני.

שלושת בעלי החיים הללו, הגמל, השפן והארנבת, דומים זה לזה: כולם מעלי גרה, אך חסר בהם הסימן השני, הפרסת פרסה. אך אם כן, מדוע התורה משנה את הלשון: איננו מפריס ,לא יפריס ,לא הפריסה?

מכאן אפשר ללמוד מוסר גדול לחיי האדם: עד כמה עלינו ללמד זכות על כל אדם ואדם. פעמים רבות אנו נוטים למהר לבקר, לשפוט, לחפש חסרונות ומומים אצל הזולת. על כך הדריכו אותנו חז"ל: והוי דן את כל האדם לכף זכות (אבות א, ו). אם כדי לקבוע על בעל חיים שהוא טמא התורה רומזת לשלושה מצבים, עבר, הווה ועתיד, קל וחומר ביחס לאדם. כדי לפסול אדם באמת, כביכול צריך שיתקיימו בו שלושת התנאים גם יחד: **וּמַפְרֹסֶת אֵינֶנּוּ מַפְרִיס:** בהווה אין בו סימני טהרה.

וּמַפְרֹסֶת לֹא הִפְרִיסָה: גם בעבר אין למצוא בו זכות.

וּמַפְרֹסֶת לֹא יַפְרִיס: ורק אם ברור שגם בעתיד לא יצמח ממנו דבר טוב.

אבל מי יכול לקבוע דבר כזה על אדם? מי יכול לדעת מה ילד יום, איזו התעוררות תבוא, איזה שינוי יתרחש, איזו נקודת אור עוד תתגלה?

לכן, לפני שאדם ממהר לפסול את חברו, עליו לזכור: תמיד ייתכן שיש זכות בעבר, נקודת אור בהווה, ופתח של תקווה לעתיד. וכל עוד יש אחד מאלה — אין למהר לטמא, אין למהר לפסול, ואין למהר לחרוץ דין.